

OTSUS

Vaidlustusasja number	9-26/301714
Otsuse kuupäev	13.02.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	Innopolis Insenerid OÜ vaidlustus Aktsiaseltsi Ida-Tallinna Keskhaigla riigihankes „Viljatusravikeskuse projekteerimistööd Magdaleena üksuse B-korpuses“ (viitenumber 301714) hankija otsusele jätta kõrvaldamata Projektibüroo OÜ
Menetlusosalised	Vaidlustaja, Innopolis Insenerid OÜ, esindaja vandeadvokaat Mart Parind Hankija, Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla, esindaja vandeadvokaat Erki Fels ja advokaat Gregor Saluveer Kolmas isik, Projektibüroo OÜ, esindaja vandeadvokaat Triin Kaurov ja advokaat Enelin Terav
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p 5 ja RHS § 198 lg 1 alusel:

1. Rahuldada Innopolis Insenerid OÜ vaidlustus Aktsiaseltsi Ida-Tallinna Keskhaigla riigihankes „Viljatusravikeskuse projekteerimistööd Magdaleena üksuse B-korpuses“ (viitenumber 301714) ja tunnistada kehtetuks Aktsiaseltsi Ida-Tallinna Keskhaigla otsus jätta kõrvaldamata Projektibüroo OÜ.
2. Mõista Aktsiaseltsilt Ida-Tallinna Keskhaigla Innopolis Insenerid OÜ kasuks välja Innopolis Insenerid OÜ lepingulise esindaja kulud 2475 eurot (käibemaksuta) ning riigilõiv 1280 eurot.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 04.11.2025 avaldas Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris (edaspidi RHR) avatud hankemenetlusega riigihanke „Viljatusravikeskuse projekteerimistööd Magdaleena üksuse B-korpuses“ (viitenumber 301714) (edaspidi Riigihanke) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD).

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 08.12.2025, esitasid pakkumused kuus pakkujat, sh Innopolis Insenerid OÜ ja Projektibüroo OÜ.

2. 06.01.2025 otsusega tunnistas Hankija muuhulgas edukaks Projektibüroo OÜ pakkumuse. 13.01.2026 otsusega jättis Hankija Projektibüroo OÜ eduka pakkujana kõrvaldamata.

3. 16.01.2026 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) Innopolis Insenerid OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsusele jätta kõrvaldamata Projektibüroo OÜ (edaspidi ka Kolmas isik) kui edukas pakkuja.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 23.01.2026 kirjaga nr 12.2-10/9 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 28.01.2026 ja neile vastamiseks 02.02.2026. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitas täiendavad seisukohad Vaidlustaja ja menetluskulude taotluse Vaidlustaja, Hankija ja Kolmas isik. Teiseks tähtpäevaks esitasid täiendavad seisukohad ja menetluskulude nimekirja Hankija ja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **Innopolis Insenerid OÜ**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. Hankija on Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise põhjused esitanud hankekomisjoni motiveeritud protokollis (edaspidi Protokoll). Protokoll edastati Vaidlustajale 14.01.2026.

5.2. Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise otsus on õigusvastane, kuna Hankija on teinud olulisi vigu RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise kaalumisel. Hankija on jätnud Kolmanda isiku rikkumistele hinnangu andmata, võtnud ekslikult arvesse Kolmanda isiku heastamismeetmeid ning teinud muid kaalutusvigu.

5.3. Vaidlust ei ole selles, et Kolmanda isiku suhtes on RHR-is tehtud kolm RHS § 95 lg 5 p-i 8 mõttes kehtivat rikkumiskannet, mis puudutavad järgmisi riigihankeid:

1) „Lasnamäe sotsiaalmajutusüksuse (Punane tn 48b) uue hoone projekteerimine“ (viitenumber 233943) (edaspidi Rikkumine 1 või Punase tänava leping);

2) „Tallinna loome- ja ringmajanduskeskuse (Poldri 3) hoone tervikrenoveerimise projekteerimine“ (viitenumber 247331) (edaspidi Rikkumine 2 või Poldri tänava leping);

3) „Haapsalu Veekeskuse hoone rekonstrueerimise ja laienduse projekteerimistööd“ (viitenumber 266430) (edaspidi Rikkumine 3 või Haapsalu leping).

Protokoll kajastab kõiki neid rikkumisi, kuid sisaldab kaalutusvigu.

Hankija on kõigi rikkumiseepisoodide osas jätnud seisukoha kujundamata

5.4. Rikkumise 1 käsitus Protokollis on ebaselge. Kuni kahe viimase lõiguni on jälgitav, et esmalt on kajastatud teise hankija poolt RHR-i kantud infot ning seejärel Kolmanda isiku selgitusi. Edasi ei ole aga võimalik aru saada, kas toodud on Kolmanda isiku seletuste

kokkuvõtte või Hankija enda hinnang. Vaidlustaja möönab, et viimane lõik on pigem Hankija hinnang, kuna see lõpeb lausega - *Need muudatused annavad alust arvata, et lepingust tulenevad kohustused täidetakse edaspidi õigeaegselt.*

Käsitlus Rikkumise 1 kohta ei sisalda Hankija hinnanguid RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eelduste kohta (kas tegu on hankelepingu olulise nõude olulise või pideva rikkumisega). Kõige enamalt on Hankija andnud lakoonilise hinnangu Kolmanda isiku poolt pärast rikkumist võetud heastamismeetmete osas, mis ei seonu RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeltingimustega. Seega on Hankija loobunud Rikkumisele 1 omapoolse hinnangu andmisest.

5.5. Sama kehtib ka Rikkumise 3 kajastuse puhul Protokollis. Erinevalt Rikkumisest 1 ei ole siin midagi ebaselget - Protokollist nähtub üheselt, et Rikkumise 3 puhul on kajastatud vaid teise hankija poolt RHR-i kantud teave ning Kolmanda isiku selgitused ja heastamismeetmed. Selles väljendub oluline kaalutlusviga, kuna RHS § 95 lg 4 p 8 on hankijale kaalutlusõigust andev kõrvaldamise alus ning hankija peab vastavalt Riigikohtu praktikale¹ oma kaalutlusõigust ka reaalselt teostama. Kaalutlusõiguse teostamisest loobumine on õigusvastane.

5.6. Seega on Rikkumised 1 ja 3 vormiliselt Protokollis esitatud, kuid sisuliselt pole Hankija nende kohta seisukohta võtnud. Ainuüksi seetõttu on Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise otsus õigusvastane.

5.7. Hankija on jätnud seisukoha võtmata ka Rikkumise 2 osas. Erinevalt Rikkumistest 1 ja 3 on Protokollis eristatult esitatud küll Hankija enda kommentaar, kuid selle sisuks on, et Hankija ei soovi selle episoodi osas hinnangut kujundada.. Nimelt on Hankija välja toonud, et Kolmas isik on rikkumiskande vaidlustanud, mistõttu Hankija arvates ei ole vaidlusaluse rikkumise asjaolud üheselt selged. Veel on Hankija avaldanud seisukohta, et sellistel asjaoludel ei saa seada kahtluse alla pakkuja usaldusväarsust, ning lõpuks, et rikkumise esinemine ja olulisus ei ole leidnud Hankijale teadaoleva teabe põhjal lõplikku kinnitust.

5.8. Hankija arvamus, et ta ei saa rikkumise vaidlustamise korral ise mingit seisukohta kujundada, on väär. Vastavalt Meca otsusele saab ja peab hankija uurima ja hindama ka vaidlustatud rikkumisi². Sama põhimõtte on üle võetud ka Eesti kohtupraktikas³.

5.9. Eeltoodust tulenevalt ei võinud Hankija Kolmanda isiku varasema rikkumise osas seisukoha kujundamisest loobuda. Kui hankija võiks võtta eelduseks, et rikkumise asjaolud peavad RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamiseks olema talle kui kõrvalseisjale üheselt selged, siis muutuks selle sätte kohaldamine praktikas pea võimatuks.

5.10. Mis puutub Hankija seisukohta, et olukorras, kus pakkuja on rikkumise vaidlustanud, pole tal kohane pakkuja usaldusväarsust kahtluse alla seada, siis selliselt kalkuleerides käitub Hankija vastupidiselt eesmärgile kohelda pakkujaid võrdselt. Hankija annab n-ö vaieldavas olukorras *a priori* eelise Kolmandale isikule. RHS § 95 lg 4 p 8 nõuabki hankijalt kohati raskete otsuste tegemist – välja selgitatud asjaolude pinnalt seisukoha kujundamist. Hankija ei pea lahendama tsiviilõiguslikku vaidlust, vaid üksnes kindlaks tegema hankemenetluses tähtsust omavad asjaolud.

5.11. Kuna Hankija ei ole RHR-ist nähtuvaid rikkumisi sisuliselt hinnanud, siis on sisutühjad ka Protokollis lõpuosas olevad paljasõnalised remargid selle kohta, et Hankija *on hinnanud pakkuja suhtes RHS § 95 lg 4 [p 8] kohaldamise eeldusi ning kogutud teabe pinnal ei ole pakkuja usaldusväarsust kaotanud.* Hankija ei saa olla RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeldusi,

¹ RKHKo 3-3-1-52-02, p 11.

² EKo C-41/18, p 24–42.

³ TlnRnKo 3-20-80, p 24; 3-20-334, p 19.

sh pakkuja usaldusväärst, tegelikult hinnanud, kui ta ei ole uurinud ega hinnanud ühegi rikkumiseepisoodi faktilis-õiguslikke asjaolusid.

5.12. Protokollist nähtub, et Kolmas isik on Rikkumiste 1 ja 3 puhul tuginenud heastamismeetmetele. Rikkumise 3 puhul on see sõnaselgelt kirjas (*Projektibüroo OÜ esitas lisaks meetmed enda usaldusväärstuse taastamiseks [---]*), Rikkumise 1 puhul tuleneb see Protokolli sisust (nt *[---] on Projektibüroo OÜ [---] rakendanud vajalikke meetmeid projekteerimisprotsessi võimalikult tõhusaks muutmiseks*). Hankija on neid heastamismeetmeid ka arvesse võtnud ning rajanud oma kaalutusotsuse olulises osas just heastamismeetmetele.

5.13. Heastamismeetmete arvesse võtmine on Hankija oluline kaalutusviga, kuna Riigihanke ei kohaldu pakkujale heastamist võimaldav RHS § 97. Vaidlusaluse Riigihanke eeldatav maksumus ei küündi rahvusvahelise piirmääran ja allapoole rahvusvahelist piirmäära jäävates riigihangetes kohaldub heastamine ainult siis, kui hankija on selle ette näinud riigihanke alusdokumentides (RHS § 97 lg 3). RHAD RHS §-i 97 vabatahtlikku kohaldatavaks muutmist, ette ei näe.

5.14. Kaalutusotsuse tegemisel niisuguste selgituste ja tõendite arvesse võtmine, mida ei tohiks arvesse võtta, on kaalutusviga.

5.15. Protokolli kokkuvõttes osas on märgitud mh: *Hankija arvestas ka rikkumiste ajalist jaotust, sh asjaolu, et tuvastatud rikkumised on aset leidnud ligikaudu kolme aasta jooksul ega ole esinenud lühikese ajavahemiku jooksul korduvalt või järjestikku. Selline rikkumiste esinemissagedus ei võimalda käesolevas menetluses järeldada pidevat või katkematut rikkumismustrit, mille tõttu ei mõjuta see pakkuja usaldusväärstust hankija silmis*. Selline kaalutus on kohatu.

RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eelduseks ei ole, et kõik pakkuja toime pandud lepingurikkumised oleksid toimunud kontsentreeritult mingis lühikeses ajaaknas. Ka ei näe säte ette mingit *rikkumiste esinemissagedust*. Pole vahet, kas pakkuja kolm teadaolevat rikkumist on jaotunud võrdlemisi ühtlaselt kolmeaastase perioodi peale (nt üks rikkumine aastas) või on sattunud ühtekokku suhteliselt lühikesse perioodi (nt kolm rikkumist kolme kuuga).

5.16. 28.01.2026 täiendas Vaidlustaja oma seisukohti.

5.16.1. Hankija ja Kolmas isik on esitanud vaidlustusele sisuliselt samad vastuväited. Hankija ja Kolmanda isiku vastused ei kummuta vaidlustuses esitatud kriitikat.

5.16.2. Hankija ja Kolmas isik leiavad, et vaidlustuskomisjon ei tohi teostada kaalutusõigust Hankija eest ning pakkujal puudub subjektiivne õigus nõuda, et konkureeriv pakkuja hankemenetlusest varasemate hankelepingute rikkumise eest kõrvaldataks.

Vaidlustaja ei nõuagi, et vaidlustuskomisjon tegutseks Hankija asemel. Ka ei ole Vaidlustaja Hankijale dikteerinud, kuidas ta peab otsustama ja argumenteerima. Vaidlustuskomisjonil palutakse teostada Hankija kaalutusotsuse õiguspärasuse üle kontrolli, mis seisneb eeskätt selles, kas Hankija on kinni pidanud vaidlustuskomisjoni ja kohtute aastatepikkuses praktikas kujunenud nn kaalutusreeglitest.

5.16.3. Vaidlustuse tuumväide on, et lähtutud on lubamatutest kaalutlustest või jäetud mõned olulised aspektid tähelepanuta.

5.16.4. Nii Hankija kui Kolmas isik väidavad alusetult, et Protokoll on motiveeritud. Tõik, et *Protokoll kajastab kõiki rikkumismärkeid*, nagu on toonitanud Hankija, ei tähenda, et Protokoll peegeldaks jälgitavalt Hankija siseveendumuse kujunemist või näitaks, et Hankija oleks asjaolusid sisuliselt analüüsinud.

5.16.5. Hankija on väitnud, et iga märke juures on esitatud Hankija järeldus. Kolmas isik väidab lisaks, et Hankija on Protokollis hinnanud nii Kolmanda isiku suhtes RHR-i tehtud rikkumiskannete sisu kui ka Kolmanda isiku esitatud selgitusi, kuid ei too välja välja viiteid, kus need järeldused ja hinnangud asuvad. Selle põhjuseks on, et Hankijale endale omistatavad mõttekäigud Protokollis puuduvad.

5.16.6. Liialdus on Hankija argument, et kuivõrd ta esitas Kolmandale isikule selgituspäringu, siis ei saa väita, et ta poleks rikkumiskannete osas oma seisukohta kujundanud või oleks loobunud uurimis- ja kaalumiskohustuse täitmisest. Sisendi küsimine, ei tähenda, et Hankija seda sisendit ka realselt ja nõuetekohaselt analüüsis.

5.16.7. Hankija ja Kolmanda isiku väide, et Hankijal on õigus vaidlusaluse otsuse puudulikke põhjendusi vaidlustusmenetluses täiendada, ei pea käesolevas vaidluses paika. Vastavalt vaidlustuskomisjoni pikaajalisele praktikale võib hankija oma otsuse põhjendusi vaidlustusmenetluses täiendavalt avada üksnes neis raamides, milles on võimalik tõsikindlalt veenduda, et samadest kaalutlustest lähtuti ka vaidlustatava otsuse tegemisel. Antud juhul see nii ei ole. Hankija ja Kolmas isik ei saa olematuks argumenteerida fakti, et Protokoll ei anna mingeid pidepunkte, millega vaidlustusmenetluses esitatavaid täiendavaid argumente siduda.

5.16.8. Vaidlustuskomisjon on korduvalt selgitanud, et iseäranis proportsionaalsuse hindamist nõudvate kaalutusotsuste puhul on keskne tähtsus hankija põhjendamiskohustusel, mis rajaneb RHS § 3 p-is 1 sätestatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse üldpõhimõtetel. Hankija selged, täpsed ja küllaldased põhjendused, mis seovad konkreetsed faktilised asjaolud kohaldatava õigusnormiga, on möödapääsmatult tarvilikud esiteks selleks, et otsuse adressaadil oleks võimalik mõista, miks tema suhtes selline otsus tehti, ning teiseks selleks, et vaidlustuskomisjonil või kohtul oleks vaidluse korral võimalik otsuse õiguspärasust kontrollida.

5.16.9. Vaidlustaja ei nõustu Kolmanda isiku seisukohaga, et isegi kui möönda Protokollis puudulikkude põhjendamist, siis ei tingi see otsuse kehtetuks tunnistamist, kuna minetused põhjendamisel ei võinud mõjutada asja otsustamist. Vastupidi, kui hankija kaalutusotsus on sedavõrd puudulikult põhjendatud nagu käesoleval juhul, siis ei võimalda see vaidlustuskomisjonil õiguspärasuse kontrolli sisuliselt teostada.

5.16.10. Hankija on olulise osa oma vastusest pühendanud põhjendamisele, miks kolm rikkumiseepisoodi ei peaks kaasa tooma Kolmanda isiku kõrvaldamist. See argumentatsioon on liigne ja menetluslikult lubamatu, kuna tegu on täiesti uue analüüsiga Kui Hankija soovis Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmist selliselt põhjendada, siis tulnuks need põhjendused kirja panna ka Protokollis.

5.6.11. Hankija väidab vastuses vaidlustusele, et ta võis Kolmandat isikut kõrvaldamata jättes arvestada ka viimase poolt pakutud heastamismeetmetega. Hankija eksib. Riigihanke eeldatav maksumus on objektiivne fakt, nagu on objektiivne fakt ka RHS § 97 lg 3 sõnastus. Hankija argumendid selle kohta, mis on *regulatsiooni mõte*, eiravad RHS § 97 lg-t 3.

5.6.12. Hankija väide, et RHS § 97 lg 1 on sätestatud eeskätt pakkuja kaitseks, on tarbetu. Paragrahv teenib ka eesmärgi, et riigihankes osalejatele oleks selge, milliste reeglite järgi hankemenetlus toimub.

5.6.13. Seoses vastaspoole menetluskuludega palub Vaidlustaja, et vaidlustuskomisjon vajadusel veenduks nende kulude põhjendatusest ja vajalikkuses (RHS § 198 lg 2). Hankija ja Kolmas isik kasutavad ühe ja sama advokaadibüroo teenuseid. Nii on nende poolt asjasse kaasatud neli erinevat sama advokaadibüroo advokaati. Kui Hankija ja Kolmanda isiku

5 (16)

menetluskulude nimekirjadest peaks nähtuma, et asjaomase büroo poolt on suisa kolm-neli advokaati „vaidlustust analüüsinud“, „kaasuse materjalidega töötanud“ jne, siis on see liialduslik ning tähendaks kulude kunstlikku tekitamist. Seda eriti arvestades, et nii Hankija kui Kolmanda isiku vastus esitavad tuumtasemel täpselt samu argumente, lihtsalt veidi erinevas sõnastuses.

6. Hankija, **Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

6.1. Vaidlustaja vaidlustab Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmist RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel. Vaidlustaja toob esile kolm rikkumismärget (Rikkumised 1, 2 ja 3). Puudub vaidlus, et Hankija otsus kajastab kõiki neid rikkumisi. Hankija ei nõustu Vaidlustaja etteheidetega, et Hankija on jättnud rikkumismärgete osas seisukohta kujundamata. Hankijal oli õigus arvestada heastamismeetmeid. Otsus ei sisalda ka muid kaalutlusvigu.

Hankija ei ole jättnud rikkumismärgete osas seisukohta kujundamata

6.2. Hankijal on RHS § 95 lg 4 p-i 8 rakendamisel avar kaalutlusruum. Hankija otsuse suhtes jätta pakkuja RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kõrvaldamata peab väljenduma teatav usaldus, kuna vaidlustuskomisjon ega kohus ei teosta kaalutlusõigust hankija eest ning hankelepingu nõuetekohase täitmise riski kannab hankija. Teisel pakkujal puudub subjektiivne õigus nõuda, et hankija kõrvaldaks hankemenetluses pakkuja, kes on küll varem sõlmitud hankelepinguid rikkunud, kuid keda hankija peab usaldusväärseks.

6.3. Vaidlustaja väide, et Hankija jättis kujundamata seisukoha kõigi kolme lepingu kohta on ebaõige. Iga rikkumismärke kohta on Protokollis toodud rikkumise asjaolud, tellija selgitus, Kolmanda isiku selgitus ja Hankija järeldus. Hankija on pöördunud Kolmanda isiku poole selgituspäringuga, et saada rikkumiste kohta täiendavat teavet.

6.4. Hankijal on õigus vaidlustusmenetluses oma kaalutlusi täiendavalt selgitada. Seadus ei nõua hankijalt oma otsuste põhjendamist sellise detailsusega, nagu hankija teeb vaidlustusmenetluses. Otsuses toodu täiendamine hankija poolt vaidlustusmenetluses on käsitatav tema menetluslike õiguste realiseerimisena niikaua, kuni need põhjendused on otseselt otsusega seostatavad.

Rikkumine 1

6.5. Hankija on teinud kindlaks, et Rikkumise 1 puhul määrati leppetrahv lepingu tähtaja ületamise eest. Kuigi lepingu tähtaeg on lepingu oluline tingimus, ei õigusta tähtaja ületamine automaatselt pakkuja kõrvaldamist: *Pakkujat ei saa kõrvaldada ainuüksi leppetrahvi määramise faktist tulenevalt. [---] Lepingu olulist rikkumist ei saa järeldada vaid asjaolust, et tööd ei valminud kokkulepitud tähtajaks. [---] [Igas olukorras] pole põhjendatud asetada kogu riski töö tähtaegse valmimisega seoses töövõtjale⁴.*

6.5.1. Projekterimislepingute juures on reeglina palju seotud osapooli ning töö tegemise käigus keskmise hankelepinguga võrreldes rohkem ootamatusi. Nii ka selle lepingu puhul, nagu nähtub RHR-i lisatud tellija märkusest: *Lasnamäe sotsiaalmajutusüksuse Punane 48b projekterimise ja ehitusloa menetluse käigus selgus asjaolu, et detailplaneeringus näidatud kõrval kinnistul Punane tn 48A sademevee juhtimise lahendus puudub ning Tallinna Vesi ei kooskõlastanud ehitusluba enne, kui pole projekteritud ja tulevikus ehitatud välja Tallinna Vesi poolt aktsepteeritud lahendus – ühtlustusmahuti-pumpla jms sadevee juhtimiseks Punane tn 48A*

⁴ RKHKo 3-21-1733, p-d 12, 20—21.

kinnistul. See on kooskõlas Kolmanda isiku pakkumuses esitatud selgitusega, mille kohaselt oli viivitus tingitud ühelt poolt võrguvaldajate nõuetest tingitud välisrajatiste lisatööde tegemisega, teisalt Vene agressioonist Ukrainasse tingitud takistuste ja viivituste ning ehtisregistri tõrgetega 2022. aasta kevadel-suvel. Kolmandal isikul ei olnud võimalik neil asjaoludel teostada töid algse graafiku alusel.

6.5.2. Riigikohtu hinnangul ei saa lugeda oluliseks rikkumist, mida võlgnik ei saanud mõjutada ega lepingu sõlmimise ajal arvestada⁵. Rikkumise 1 puhul ei saa olla vaidlust selles, et lepingu täitmise viivitus polnud Kolmandast isikust tingitud, arvestades tellija enda poolt RHR-i kirjutatut. Kolmandal isikul polnud võimalik lepingu sõlmimise ajal teada, et külgneval kinnistul puudub sademevee juhtimise lahendus ning Tallinna Vesi AS keeldub lepingu esemeks olevale hoonele ehitusluba andmast enne, kui teisele kinnistule projekteeritakse ja ehitatakse välja tema jaoks sobilik lahendus.

6.5.3. Teada on ka tõsiasi, et 2022. aasta kevadel-suvel olid ehtisregistris ulatuslikud tõrked ja vead. Seejuures Tallinna Vesi AS, kelle kooskõlastuse taga kõnealuse lepingu puhul Kolmandast isikust sõltumatutel põhjustel oodati, koges probleeme veel ka sügisel⁶.

6.5.4. Kogumis oli Hankija jaoks otsuse tegemise ajal selge, et Kolmandat isikut ei saa pidada Punase tn lepingut oluliselt rikkunuks. Ringkonnakohus on leidnud: *Otsustus [pakkuja kõrvaldada] on raskete tagajärgedega ja peab vastama proportsionaalsuse põhimõttele*⁷. Kõrvaldamine selle rikkumise tõttu oleks ebaproportsionaalne.

Rikkumine 2

6.6. Rikkumise 2 puhul taganes tellija osaliselt lepingust (projekti konstruktsioonide osas). Tellija hinnangul ei vastanud see osa lepingutingimustele. Hankija tugines rikkumise kindlakstegemisel tellija selgitusele registris, Kolmanda isiku selgitusele hankepassis ja Kolmanda isiku vastusele selgituspäringule.

6.6.1. Vaidlustaja väide, et Hankija on otsustanud Rikkumise 2 osas mitte seisukohta võtta, ei ole õige. Kolmas isik on esitanud tõendid, millega ta vaidlustas lepingu rikkumise asjaolud ja esitanud selgitused, et rikkumine oli tingitud tellijast.

6.6.2. Otsuse tegemise ajaks olid Hankijale teada järgmised asjaolud, mille tõttu pole kõrvaldamine põhjendatud:

1) üheks riigihanke alusdokumendiks oli tellija poolt enne hanke alustamist tellitud hoone kandekonstruktsioonide ekspertiis, mille tulemusena leidis inseneribüroo, et hoone paekivist laotud välis- ja siseseinad ning vundament on heas seisus ja kandevõime on tagatud. Samuti oli hanke alusdokumendiks ja seega lepingu lahutamatuks lisaks oleva tehniline kirjelduse järgi Kolmas isik kohustatud säilitama algse paekivi hoone, 2. korrus tuli ehitada katuse tõstmise teel. Alles hiljem selgus, et hoone paekivist laotud välis- ja siseseinad ning vundament ei võimalda 2. korrust kanda;

2) enne projektdokumentide vastuvõtmist korraldas tellija ehitusprojekti ekspertiisi, mille tulemuste järgi saab ehitusprojekti järgi ehitada nõuetekohase ehitise. Samuti jõuti arvamuses asjakohastele õigusaktidele, standarditele ja juhendmaterjalidele tuginedes järelduseni, et ehitusprojektis toodud lahendused ja projekti maht on piisavad ning vastavad kehtivatele nõuetele või on ekspertiisi käigus antud tagasiside põhjal viidud nõuetega vastavusse. Seejärel võttis tellija ehitusprojekti vastu;

⁵ RKHKo 3-21-1733, p 15.

⁶ Nt Ärileht 04.10.2022.

⁷ TlnRnKm 3-25-33, p 15.

3) ligi aasta pärast projekti vastuvõtmist muutis tellija lähteülesannet selliselt, et algse konstruktsioonide projekti lahendusega ei saanud ehitusega jätkata. Muu hulgas otsustas tellija vastupidiselt algse lähteülesandega, et hoone olemasolevad paekivist seinad ja vundamendid tuleb lammutada. Tellija nõudis Kolmandalt isikult nii I kui II korruse projekti ümbertegemist, andes seejuures Kolmandale isikule selgelt pahatahtlikke, mõne päeva pikkuseid tähtaegasid. Nt II korruse konstruktsioonide projekti palus tellija teha ümber 3 tööpäevaga, kusjuures projekti vastuvõtmisest oli selleks ajaks möödunud aasta aega. Veel enam, vahepealsel ajal oli tellija mis tahes teavitusega I korruse projekti tellinud hoopis teiselt isikult, kuigi Kolmas isik oli sellega juba ise tööle hakanud. Seda teise isiku koostatud projektdokumentatsiooni vajanuks seejärel Kolmas isik, et projekteerida II korrus. Tellija keeldus dokumentatsiooni jagamast.

6.6.3 Riigikohus on selgitanud, et rikkumise olulisuse hindamisel tuleb arvestada, millisel määral on tellija ise rikkumise eest vastutav⁸. Kolmanda isiku kõrvaldamine Rikkumise 2 alusel pole põhjendatud, kuna puudused ei ole tingitud Kolmandast isikust ja sellistel asjaoludel ei saa seada kahtluse alla Kolmanda isiku usaldusvärsust.

Rikkumine 3

6.7. Haapsalu lepingu täitmisel ületati tähtaega, kuid seegi viivitus ei olnud tingitud Kolmandast isikust ega saa põhjustada Kolmanda isiku kõrvaldamist. Viivitus oli üksnes basseinitehnika projekteerimise osas. Esmane versioon projektist anti üle tähtaegselt. Tellijapoolne ekspertiis viibis 30 päeva. Kui see jõudis Kolmanda isikuni, ilmnes et basseinitehnoloogias esinevad puudused, kuid basseinitehnoloog oli valitud tellija soovil. Rikkumist ei saa lugeda oluliseks, kuna kõrvalise eksperdi kasutamine oli tellija soovitus, millega ei saanud Kolmas isik pakkumuste esitamise ega lepingu sõlmimise ajal arvestada. Samuti ei ole lepingu rikkumine oluline seetõttu, et puudutas üksnes väikest osa tehtavatest töödest (basseinitehnoloogia).

Hankijal oli õigus arvestada heastamismeetmeid

6.8. Eksitav on Vaidlustaja väide, et Hankija ei saa arvestada heastamismeetmeid, kuna vaidlusaluse Riigihanke eeldatav maksumus ei ületa rahvusvahelist piirmäära ja seega ei kohaldu selles heastamise institutsioon (RHS § 97 lg 3).

RHS § 97 lg 1 on sätestatud eeskätt pakkuja kaitseks. Mõte on, et alates teatud maksumusest peab võimaldama usaldusvärsust heastamismeetmetega taastada. Allpool rahvusvahelist piirmäära on hankijal töö- ja halduskoormuse vähendamise huvides võimalik heastamismeetmeid mitte arvestada, kuna sellise riigihankega kaasub väiksem avalik huvi. Reguleerimise mõte pole keelata hankijal heastamismeetmeid arvestada.

6.9. Põhjus, miks RHS § 97 lg 1 kohaldamise peab lg 3 alusel riigihanke alusdokumentides ette nägema, saab loogiliselt olla vaid see, et RHS § 97 lg 1 järgi peab heastamismeetmed ette nägema juba hankepassis, kui pakkuja tahab nendele tugineda. Kui pakkuja ei ole hankepassis kuidagi osutanud, et ta on heastamismeetmeid rakendanud, ei pea hankija neid arvestama ega nende kohta küsima. Allpool rahvusvahelist piirmäära tuleb selline kohustus pakkujale tekitada hanketingimuste kaudu, kuna seal RHS § 97 lg 1 automaatselt ei kohaldu.

6.10. Vaidlustaja tõlgendus pole loogiline ka põhjusel, et hankija otsus jätta pakkuja kõrvaldamata on hankija hinnanguline seisukoht pakkuja usaldusväärsusele. Seadus ei piiritle, milliseid asjaolusid saab pakkuja usaldusväärsuse hindamisel arvestada. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et rahvusvahelist piirmäära ületavas riigihankes on hankijal õigus heastamismeetmeid arvestada ka siis, kui neid pole esitatud juba hankepassis – ta lihtsalt pole

⁸ RKHKo 3-21-1733, p 15, 21 jt.

selleks kohustatud⁹. Samaväärselt on selgitatud RHS-i seletuskirjas: [---] *on igati [direktiividega] kooskõlas, kui tõendid esitatakse hankija nõudmisel hankemenetluse hilisemas faasis*. Pole loogilist põhjendust, miks peaks allpool rahvusvahelist piirmäära olema pakkuja usaldusväärsuse hindamisel heastamismeetmete arvestamine välistatud.

Otsus ei sisalda muid kaalutlusvigu

6.11. Tõele ei vasta Vaidlustaja väide, et Hankija ei saa arvestada rikkumiste ajalist jaotust. Ringkonnakohus on selgitanud, et hankijal on õigus, kuigi mitte kohustus, võtta pakkuja usaldusväärsuse hindamisel arvesse teisi lepinguid, mida pakkuja on täitnud¹⁰. Kolmas isik on RHR-i andmetel sõlminud 6,5 aasta jooksul 148 hanke- ja raamlepingut, millest vaid nelja puhul on tehtud rikkumise märke (üks on aegunud). Marginaalne rikkumiste osakaal kõikidest täidetud lepingutest näitab usaldusväärsust.

6.12. Hankija võis omistada asjakohasuse ka sellele, kas rikkumised on pika perioodi peale või ühe lühikese perioodi sees. Kui rikkumiste ajalisel jaotusel poleks mingit tähtsust, poleks üldse õiguspoliitilist vajadust RHS § 95 lg 5 järele, mille kohaselt aeguvad rikkumised kolme aasta möödudes.

6.13. 02.02.2026 esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.13.1. Alusetu on Vaidlustaja väide, et Hankija ja Kolmanda isiku menetluskulud on kunstlikult tekitatud. Hankija ja Kolmanda isiku esindamine ei ole võetud büroo poolt täitmiseks tervikuna, vaid konkreetsete advokaatide poolt. Mõlemad menetlusosalised on sellest teadlikud ning andnud nõusoleku. Advokatuuri eetikakoodeksi kommenteeritud väljaande kohaselt ei ole Eesti-siseselt isegi vastaspoole esindamine sama büroo advokaatide poolt klientide nõusoleku korral välistatud.

6.13.2. Hankija ja Kolmanda isiku esindajad tegutsevad oma klientide huvides üksteisest sõltumatult. Büroos on tehniliste vahenditega tagatud esinduste lahusus. Puudub sisuline erinevus sellega, kui Kolmandat isikut esindanuks teise advokaadibüroo advokaadid.

6.13.3. Asjakohatu on Vaidlustaja väide, et Hankija ja Kolmas isik esitavad *tuumtasemel samu argumente*. Arvestades kaasuse asjaolusid, ei saa menetlusosaliste argumendid *tuumtasemel* erineda.

Hankija on teostanud kaalutlusõigust õigesti

6.13.4. Hankija pole väitnud, et otsus Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks pole kontrollitav või vaidlustus on lubamatu. Hankijal on RHS § 95 lg 4 p-i 8 rakendamisel avar kaalutlusruum ja kohtulik kontroll otsuse üle on seetõttu piiratud.

6.13.5. Vaidlustaja pole vaielnud vastu Hankija selgitustele, miks kolm rikkumiseepisoodi ei tingi Kolmanda isiku kõrvaldamist. Haldusakti põhjendamise kohustus on erinev kaalutlusõiguse teostamisest ja isegi kui haldusakt oleks puudulikult põhjendatud, ei välista see otsuse sisulist õigsust.

6.13.6. Hankija otsus pole puudulikult põhjendatud. Tegemist on isikut soodustava haldusaktiga.

⁹ EKo C-387/19, p 32.

¹⁰ TlnRnKo 3-22-2653, p 19.3.

6.13.7. Vaidlustuskomisjon on jaatanud madalamat põhjendamiskohustust ka pakkuja kõrvaldamata jätmisel RHS § 95 lg 4 p 8 alusel: *Vaidlustuskomisjon möönab, et Hankija põhjendused 17.02.2025 otsuses nr 5-1/7159-1 ja/või Protokolliks oleksid võinud olla üksikasjalikumad, kuid leiab, et tegu oli siiski pakkuja (Kolmas isik) suhtes tehtud positiivse otsusega, mida Hankija väga üksikasjalikult põhjendama ei pidanudki*¹¹.

6.13.8. Vaidlustuskomisjon on pidanud võimalikuks põhjenduste täiendamist vaidlustusmenetluses¹². Põhjenduste täiendamine peab olema võimalik ka kõrvaldamata jätmise otsuse puhul.

6.13.9. Protokolli ei saa jääda muljet, et Hankija ei ole Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmist sisuliselt kaalunud. Hankija on selgitanud välja kõikide rikkumiste asjaolud, küsinud Kolmandalt isikult selgitusi ja teinud üheselt mõistetava järelduse. Kaalumata jätmisest oleks võimalus rääkida siis, kui Protokolli poleks olemas – kui Hankija oleks lihtsalt ühe lausega jätnud Kolmanda isiku kõrvaldamata. Sellist olukorda ei esine.

6.13.10. Küsimuses, kas Hankija sai Kolmanda isiku usaldusvääruse hindamisel võtta arvesse heastamismeetmeid, jääb Hankija esialgse vastuse juurde. Riigikohus on selgitanud, et ainult ühe tõlgendamismeetodi kasutamine võib viia ebaõigete tõlgendustele, mistõttu tuleb kontrollida, kas ka teiste meetodite kasutamine viib samale tulemusele¹³. Vaidlustaja tugineb üksnes grammatilisele meetodile, kuid sellestki ei tulene Vaidlustaja tõlgendust.

7. Kolmas isik, **Projektibüroo OÜ**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

7.1. Vaidlustajal puudub subjektiivne õigus nõuda, et Hankija kõrvaldaks Kolmanda isiku menetlusest. RHS § 95 lg 4 p 8 on vabatahtlik kõrvaldamise alus. Hankija kohustuseks on kontrollida, kas edukaks tunnistatud pakkujal esineb kõrvaldamise alus või mitte. Ka juhul kui kõrvaldamise alus esineb, puudub hankijal kohustus pakkuja hankemenetlusest kõrvaldada. Kohtupraktikas on selgitatud, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel pakkuja kõrvaldamata jätmine on hankija kaalutusõigus ning hankijal on avar kaalutusruum kõrvaldamata jätmise otsuse tegemisel. Hankija poolt kaalutusõiguse teostamisse võib sekkuda üksnes siis, kui on lähtutud lubamatutest kaalutlustest või jäetud mõned olulised aspektid tähelepanuta.

7.2 Hankija ei ole rikkunud uurimispõhimõtet. Kolmas isik on Hankijale juba pakkumuses kirjeldanud rikkumiskandeid ja kasutusele võetud meetmeid, kuid lisaks on Hankija esitanud Kolmandale isikule selgitustaotluse ning Kolmas isik on sellele vastanud. Protokolliks nähtub samuti, et Hankija on tutvunud nii rikkumiskannete sisu kui ka Kolmanda isiku selgitustega. Seega on Hankija välja selgitanud kõik menetluses olulised asjaolud ning kogunud ka omal algatusel tõendeid, et teha kogutud teabe alusel kaalutletud otsus.

7.3. Hankija on Protokolliks hinnanud nii Kolmanda isiku suhtes RHR-i tehtud rikkumiskannete sisu kui ka Kolmanda isiku selgitusi ning leidnud, et Kolmas isik on usaldusväärne ja puudub alus tema kõrvaldamiseks RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel. Seega on Hankija piisava põhjalikkusega välja selgitanud asjaolud ning neid asjaolusid igakülgsest ja proportsionaalselt ka kaalunud.

7.4. Ainuüksi asjaolu, et Vaidlustaja arvates ei ole Hankija esitanud Protokolliks põhjalikke kaalutlusi, ei ole piisav otsuse kehtetuks tunnistamiseks. Ka juhul kui leida, et Hankija on rikkunud temal lasuvat põhjendamiskohustust, ei ole põhjendamiskohustuse rikkumine üksi

¹¹ VAKO 48-25/286118, p 18.

¹² VAKO 136-25/290316, p 17.6.

¹³ RKTko 2-18-8886, p 14.

aluseks otsuse kehtetuks tunnistamiseks. Olukorras, kus Hankija on teostanud kaalutlusõigust, kuid jätnud põhjalikud kaalutlused Protokollis kajastamata, ei ole tegemist rikkumisega, mis mõjutaks asja sisulist otsustamist.

7.5. Hankija peab otsuse tegemisel arvestama Kolmanda isiku selgitustega. Hankija ei saa otsuse tegemisel tugineda ainult rikkumiskannetele, vaid ta peab kaaluma ka Kolmanda isiku selgitusi ja tõendeid. Seda on Hankija Protokollis kajastuva põhjal ka teinud. RHS § 95 lg 4 p-i 8 eesmärgiks on anda hankijale lai kaalutlusruum ning võimalus iseseisvalt asjaolusid kaaludes otsustada, kas pakkuja on usaldusväärne või tuleks pakkuja menetlusest kõrvaldada. Puudub alus arvata, et Hankija ei oleks kaalunud kõiki olulisi asjaolusid ning jõudnud põhjendatud seisukohani, et puudub alus kahelda Kolmanda isiku usaldusvääruses.

7.6. Vaidlustuse kohaselt on kaalutlusveaks rikkumiste kontsentreeritusega arvestamine. Arvestades hankija avarat kaalutlusruumi ei saa rikkumiste kontsentreerituse või ajaraami arvestamist pidada kaalutlusotsuse tegemise asjakohatuks. Hankija on põhjendatult võtnud arvesse, et kõik kolm rikkumiskannet jäävad aastate taha. Kui kõik kolm rikkumiskannet oleksid tehtud näiteks viimase poole aasta jooksul, siis tekitaks see Hankijas suuremaid kahtlusi pakkuja usaldusvääruses osas. Kolmas isik on Hankijale selgitanud ka rikkumiskannete aluseks olnud projektidega seonduvaid asjaolusid. Kolmas isik on Hankijale selgitanud, mis põhjused tõid kaasa rikkumiskannete tegemise ning milliseid täiendavaid meetmeid, sh protseduurides ja personalis on ta rakendanud hilisemalt ning et pole põhjust kahelda Kolmanda isiku usaldusvääruses. Kolmas isik on kuue aasta jooksul lõpule viinud ca 100 riigihanget ning nendest märkega lõppesid vaid nimetatud lepingud (hankemenetlused aastatest 2021-2023). Hankija on põhjendatult neid asjaolusid kaalutlusotsuse teostamisel arvesse võtnud.

7.7. 02.02.2026 esitas Kolmas isik täiendava seisukoha.

7.7.1. Hankija on Protokollis esitanud kaalutlused, millest lähtudes ta otsustas jätta Kolmanda isiku hankemenetlusest kõrvaldamata. Hankija on oma vastuses neid ka põhjalikult selgitanud. Põhjendamatu on Vaidlustaja väide, et kaalutlused on tagantjärele välja mõeldud. Põhjendused on samad, mis on ka Protokollis. Ka siis, kui asuda seisukohale, et Protokollis esitatud põhjendused oleksid võinud olla põhjalikumad, pole see aluseks otsuse kehtetuks tunnistamiseks, kuivõrd otsuse peamised kaalutlused on nii Protokollist kui ka Hankija vastusest vaidlustusele selgelt nähtavad ning positiivse otsuse korral on Hankija põhjendamiskohustus madalam. Protokollist on nähtavad otsuse aluseks olevad kaalutlused ning neid samu kaalutlusi on Hankija vastuses vaidlustusele veelkord seletanud.

7.7.2. RHS § 98 lg 4 p 8 sätestab dispositiivse kõrvaldamise aluse. Seega on Hankijal lai kaalutlusruum ning võimalus iseseisvalt asjaolusid kaaludes otsustada, kas pakkuja on usaldusväärne või tuleks pakkuja menetlusest kõrvaldada. Seejuures on hankijal õigus arvesse võtta ka pakkuja poolt võetud meetmeid oma usaldusvääruse taastamiseks. See, et Hankija on jätnud Riigihankes, mille eeldatav maksumus on väiksem kui rahvusvaheline piirmäär, RHS § 97 kohaldamise RHAD-is sätestamata, ei välista seda. Sätte eesmärk on, et olukorras, kus hankija ei ole sätestanud riigihangete alusdokumentides heastamismetmete esitamise võimalust, ei ole hankijal kohustust heastamismetmeid hinnata RHS § 97 lg 2 mõttes. Olukord, kus hankija soovib võtta arvesse kõiki olulisi kaalutlusi, et veenduda pakkuja usaldusvääruses, kuid hankijal ei ole justkui lubatud ühte olulist kaalutlust ehk heastamismetmeid arvestada, sest seda pole riigihangete alusdokumentides sätestatud, ei ole proportsionaalne

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaselt võib hankija kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja või taotleja,

11 (16)

kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingu olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Seega pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamiseks RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel peavad olema üheaegselt täidetud järgmised tingimused:

- 1) pakkuja peab olema rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu või hankelepingu olulist tingimust;
- 2) hankepingut või hankepinguid peab olema rikutud oluliselt või pidevalt;
- 3) rikkumise tulemusena on lepingust taganatud, leping üles öeldud, hinda alandatud, kahju hüvitatud või makstud leppetrahvi.

9. Vaidlust ei saa olla selles, et RHS § 95 lg 4 p 8 sätestab ühe nn vabatahtlikest kõrvaldamise alustest. Hankija peab kontrollima, kas pakkujal, kelle pakkumuse ta on edukaks tunnistanud, see kõrvaldamise alus esineb või mitte. Selle esinemisel ei ole hankijal kohustust pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamiseks, kuid ta võib seda teha asjakohase kaalutlusotsusega. Kuid asjakohase kaalutlusotsusega võib hankija jätta pakkuja ka kõrvaldamata. Seega peavad otsusest nähtuma hankija põhjendused ja kaalutlused ning vaidlustuskomisjon on seisukohal, et need põhjendused ja kaalutlused ei tohi otsusest puududa ka juhul, kui pakkuja suhtes esinevad kõrvaldamise alused, kuid hankija on kasutanud oma kaalutlusõigust otsustamaks pakkujat mitte kõrvaldada.

10. Puudub vaidlus selles, et Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise otsuse põhjendused on Hankija esitanud Protokollis. Menetlusosalised ei vaidle ka selle üle, et Hankija on Protokollis käsitlenud kõiki hankelepingu rikkumisi, mille kohta on avaldatud andmed RHR-is ning mille puhul on rakendatud Kolmanda isiku suhtes sanktsioone. Need on:

- 1) Punase tänava leping;
- 2) Poldri tn leping;
- 3) Haapsalu leping.

Vaidlus on üksnes selles, millises ulatuses konkreetse hankelepingu rikkumisi Protokollis käsitleti ning kaudselt, kas Hankija oleks neil asjaoludel pidanud Kolmanda isiku hankemenetlusest kõrvaldama.

Punase tänava leping

11. RHR-is on riigihanke „Lasnamäe sotsiaalmajutusüksuse (Punane tn 48b) uue hoone projekteerimine“ (viitenumber 233943) juures märgitud, et Punase tänava lepingu puhul: *Maksti leppetrahvi.*

Rikkumiste selgituseks on: *Tellitud projekteerimistööd ei olnud nõuetekohaselt valmis kokkulepitud tähtajaks ja ka täiendavaks tähtajaks.*

RHR-i kohaselt ei ole hankija nõue vaidlustatud.

11.1. Vaidlustuskomisjon märgib, et Protokollis osas „Rikkumine 1“ ei ole ühtegi sõna, mis pärineks otse Hankijalt, seega ei saa selles olla ka mingit Hankija seisukohta ega kaalutlust. Kogu Protokollis osas „Rikkumine 1“ on kompileeritud RHR-is avaldatud lõikudest ning Kolmanda isiku pakkumuses esitatud dokumendist „Vastus Riigihangete rikkumise osas“ (alapunktist 1), kust pärinevad Protokollis osas „Rikkumine 1“ kolm viimast lõiku, sh ka viimane lause (*Need muudatused annavad alust arvata, et lepingust tulenevad kohustused täidetakse edaspidi õigeaegselt*), mida Vaidlustaja on pidanud (tõenäoliselt) Hankija hinnanguks.

11.2. Eeltoodust nähtub, et Punase tänava lepingu puhul ei ole Hankija andnud mingit omapoolset hinnangut rikkumisele, mille märkimise üle RHR-is ei saa vaidlust olla. Seega ei ole Protokollist teada ka ühtegi põhjust, miks see rikkumine Kolmanda isiku kõrvaldamist kaasa

ei toonud.

Poldri tn leping

12. RHR-is on riigihanke „Tallinna loome- ja ringmajanduskeskuse (Poldri 3) hoone tervikrenoveerimise projekteerimine“ (viitenumber 247331) juures märgitud, et Poldri tn lepingu puhul: *Taganeti lepingust.*

Rikkumiste selgituseks on märgitud: *Tallinna Ettevõtlusinkubaatorid SA taganes Projektibüroo OÜ-ga 25.05.2022 sõlmitud projekteerimise töövõtulepingust osaliselt (projekti konstruktsiooni osa puudutavalt) VÕS § 116 lg 2 p-de 1 ja 5, lg 3 ning VÕS § 647 alusel, kuna töövõtja on lepingut oluliselt rikkunud ja projekti konstruktsioonide osa ei vasta lepingu esemele esitatud tingimustele, tellija on korduvalt teavitanud töövõtjat kõikidest lepingu eseme puudustest ning nõudnud puuduste kõrvaldamist, kuid Projektibüroo ei ole seda teinud.*

Taganemise aluseks oleva puuduse kohta on tellitud ekspertiis, mis puuduse ühemõtteliselt tuvastas.

RHR-i kohaselt on hankija nõue vaidlustatud.

Protokolli osas „Rikkumine 2“ on Hankija esitanud Kolmanda isiku pakkumuses esitatud dokumendi „Vastus Riigihangete rikkumise osas“ alapunkti 2 tervikuna. Seega kajastab see üksnes Kolmanda isiku seisukohta.

12.1. Protokolli osas „Rikkumine 2“ on toodud „Hankija kommentaar“, milles Hankija märkis kokkuvõtlikult, et küsis Kolmandalt isikult tõendeid lepingu rikkumise vaidlustamise kohta, mille Kolmas isik ka esitas. Kuna Kolmas isik esitas tõendid, millega ta vaidlustas hankelepingu rikkumise asjaolud ja mille alusel ta taotleb rikkumise kande eemaldamist RHR-ist, leiab Hankija, et [---] *ei ole vaidlusaluse rikkumise asjaolud käesoleval hetkel üheselt selged. Hankija leiab, et sellistel asjaoludel ei saa seada kahtluse alla pakkuja usaldusväärust.*

Seega on Hankija jätnud Rikkumisele 2 hinnangu andmata põhjendusega, et Kolmas isik on vaidlustanud RHR-i Poldri tn lepingu tellija tehtud märke rikkumise kohta.

12.2. Hanke- ega vaidlustusmenetluses ei ole Hankija ega Kolmas isik välja toonud, kuidas on Kolmas isik Rikkumise 2 fakti või asjaolud vaidlustanud. Vaidlustuskomisjon nõustub aga Vaidlustajaga, et vale on Hankija arvamus, et kuna rikkumine on vaidlustatud, ei saa ega pea ta RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel selle rikkumise kohta mingit seisukohta kujundama. Vastavalt nn Meca otsusele (EKO C-41/18, p-id 24–42) peab hankija uurima ja hindama ka vaidlustatud rikkumisi. Samast põhimõttest lähtub ka Eesti kohtupraktika (vt nt Tallinna Ringkonnakohtu 11.06.2020 otsus nr 3-20-334 p 19).

12.3. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Protokolli toodud väitega, et vastuseks Hankija küsimusele¹⁴ edastas Kolmas isik tõendid, millega ta vaidlustas hankelepingu rikkumise asjaolud ja mille alusel ta taotleb rikkumise kande eemaldamist RHR-ist.

30.12.2025 saatis Kolmas isik Hankijale Kolmanda isiku lepingulise esindaja 25.09.2024 kirja Poldri tn lepingu tellija (SA Tallinna Ettevõtlusinkubaatorid) lepingulistele esindajatele, milles esitatakse Projektibüroo OÜ seisukohad seoses Rikkumisega 2. Kõnealuse kirja lõpust nähtuvad lisatud dokumendid, kuid RHR-ist ei nähtu, et need oleksid 30.12.2025 lisatud selle kirja saatmisel Hankijale. Kuna Hankija ei ole sellele kirjale mingit sisulist hinnangut andnud, puudub ka vaidlustuskomisjonil vajadus seda käesolevas vaidlustusmenetluses analüüsida. Siiski märgib vaidlustuskomisjon, et ühe poole seisukohti ei saa käsitleda Rikkumist 2 puudutavas vaidluses tõendina. Tõendiks saab see olla üksnes niipalju, et kinnitab Kolmanda isiku vastuväidete olemasolu Rikkumisele 2. Nagu eespool märgitud, ei vabasta see aga Hankijat kohustusest vaidlustatud rikkumisele hinnang anda.

¹⁴ Sõnumi ID: 1041837.

13. RHR-is on riigihanke „Haapsalu Veekeskuse hoone rekonstrueerimise ja laienduse projekteerimistööd“ (viitenumber 266430) juures märgitud, et Haapsalu lepingu puhul: *Maksti leppetrahvi.*

Rikkumiste selgituseks on: *Tähtaja ületamine.*

RHR-i kohaselt ei ole hankija nõue vaidlustatud.

13.1. Vaidlustuskomisjon märgib, et Protokolli osas „Rikkumine 3“ ei ole ühtegi sõna, mis pärineks otse Hankijalt, seega ei saa selles olla ka mingit Hankija seisukohta ega kaalutlust. Kogu Protokolli osa „Rikkumine 3“ on kompileeritud RHR-is avaldatud märkustest ning Kolmanda isiku pakkumuses esitatud dokumendist „Vastus Riigihangete rikkumise osas“ (alapunktist 3), kust pärineb Protokolli osa „Rikkumine 3“ viimane lõik.

13.2. Eeltoodust nähtub, et Haapsalu lepingu puhul ei ole Hankija andnud mingit omapoolset hinnangut rikkumisele, mille välja toomise üle RHR-is ei saa vaidlust olla.

Heastamine

14. Protokolli osas on Hankija sõna-sõnalt ning igasuguse omapoolse seisukohata ära toonud Kolmanda isiku pakkumuses esitatud dokumendi „Vastus Riigihangete rikkumise osas“ viimase osa „*Self-cleaning vastus*“, mida menetlusosalised käsitlevad heastamisena.

15. RHS § 97 lg 3 võimaldab kohaldada nn heastamist ka riigihangetes, mille eeldatav maksumus on väiksem kui rahvusvaheline piirmäär, kui hankija sätestab selle võimaluse riigihanke alusdokumentides. Puudub vaidlus, et Riigihankes, mille eeldatav maksumus on madalam, kui rahvusvaheline piirmäär, ei ole Hankija näinud RHAD-is ette pakkujatele võimalust nn heastamise meetmete esitamiseks. Seega polnud Hankijal ka seadusest tulenevat kohustust anda hinnangut Kolmanda isiku esitatud heastamise meetmetele, isegi kui Kolmas isik sellised andmed enda initsiatiivil esitas. Käesoleval juhul nähtub Protokolli viimasest osast „Hankija hinnang“, et Hankija siiski arvestas Kolmanda isiku pakkumuses esitatud nn heastamise meetmetega, andmata neile siiski vähimatki asjakohast ja sisulist hinnangut.

16. Lisaks seoses Rikkumisega 2 juba käsitletud Protokolli osale „Hankija kommentaar“, on ainus Protokolli osa, milles kajastuvad vormiliselt Hankija enda seisukohad, osa „Hankija hinnang“, mis on sõnastatud järgmiselt: *hankija on hinnanud pakkuja suhtes RHS § 95 lg 4 kohaldamise eeldusi, võttes arvesse kõiki asjakohaseid ja kättesaadavaid asjaolusid. Hankija arvestas mh pakkuja poolt esitatud selgitusi ja rakendatavaid meetmeid pakkuja usaldusväärsuse taastamiseks. Samuti tõendeid, et rikkumise nr 2 asjaolud on vaidlustatud, mille tõttu rikkumise esinemine ja olulisus ei ole leidnud hankijale teadaoleva teabe põhjal lõplikku õiguslikku kinnitust.*

Hankija arvestas ka rikkumiste ajalist jaotust, sh asjaolu, et tuvastatud rikkumised on aset leidnud ligikaudu kolme aasta jooksul ega ole esinenud lühikese ajavahemiku jooksul korduvalt või järjestikku. Selline rikkumiste esinemissagedus ei võimalda käesolevas menetluses järeldada pidevat või katkematut rikkumismustrit, mille tõttu ei mõjuta see pakkuja usaldusväärsust hankija silmis.

RHS § 95 lg 4 kohaldamine on hankija kaalutusotsus, mille tegemisel tuleb lähtuda proportsionaalsuse põhimõttest ning hinnata, kas pakkuja usaldusväärsuse langus on piisavalt selge ja põhjendatud, et õigustada tema kõrvaldamist hankemenetlusest. Käesoleval juhul leiab hankija, et kogutud teabe pinnal ei ole pakkuja usaldusväärsust kaotanud. Eeltoodust tulenevalt otsustab hankija jätta pakkuja käesolevas hankemenetluses kõrvaldamata.

17. Vaidlustuskomisjon jääb varasema seisukoha juurde, et isiku suhtes tehtud positiivse otsuse

puhul on põhjendamiskohustus harilikust madalam, kuid kaalutlusotsuse puhul peavad vähemalt üldjoontes olema nähtavad ja jälgitavad nii kaalutlused kui ka see, kuidas hankija otsuseni jõudis. Hoolimata Protokolli mahukusest ei ole see käesoleval juhul arusaadav.

18. Hankija ja Kolmas isik on vaidlustusmenetluses rõhutanud, et hankijal on RHS § 95 lg 4 p-i 8 rakendamisel avar kaalutlusruum. Vaidlustuskomisjon nõustub sellega, kuid leiab, et ka avara kaalutlusruumi puhul peavad hankija kaalutlused olema olemas ja arusaadavad. Vaidlustuskomisjoni arvates puuduvad Hankija kaalutlused ja põhjendused Protokolli kas üldse (Rikkumise 1 ja 3 puhul), või on ekslikud (Rikkumise 2 osas, mille puhul Hankija on teinud vale järelduse, et juhul, kui pakkuja on vaidlustanud RHR-i tehtud märke rikkumise kohta, ei tule sellele rikkumisele kõrvaldamise aluste esinemise kontrollimisel hinnangut anda).

19. Analüüsinud eelpool Protokolli sisu nõustub vaidlustuskomisjon Vaidlustajaga, et Hankija on kogunud Protokolli valdavalt Kolmanda isiku seisukohad ega ole isegi püüdnud neile mingit omapoolset hinnangut anda – eelkõige pole esitatud mingeid kaalutlusi selle kohta, miks hoolimata Rikkumiste 1, 2 ja 3 esinemisest ei tule Kolmandat isikut RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kõrvaldada.

20. Vaidlustuskomisjoni arvates on ainsaks Hankija põhjenduseks Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks Protokolli osa „Hankija hinnang“ teine lõik selle kohta, et Hankija arvestab, et tuvastatud rikkumised on aset leidnud ligikaudu kolme aasta jooksul, mitte lühikese ajavahemiku jooksul. Üksnes selline põhjendus, isegi kui seda käsitleda ühe argumendina, miks Hankija peab Kolmandat isikut usaldusväärseks (vaidlustuskomisjon sellega ei nõustu), ei saa kuidagi asendada sisulist hinnangut RHS § 95 lg 4 p-is 8 nimetatud kõrvaldamise aluse esinemisele, täpsemalt vaatamata kõrvaldamise aluse esinemisele pakkuja kõrvaldamata jätmisele.

21. Pikaajalise kohtupraktika kohaselt on Hankijal võimalik täiendada oma põhjendusi vaidlustusmenetluses, kui puudub kahtlus, et hankija on nendest lähtunud ka otsuse tegemisel. Vaidlustuskomisjon märgib, et kuivõrd Protokolli (samuti ka Hankija otsusest Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks) ei nähtu sisuliselt mingeid Hankija kaalutlusi Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks (eeskätt seoses Rikkumistega 1 ja 3), ei ole vaidlustuskomisjonil ka mingit veendumust, et Hankija lähtus nendest kaalutlustest ka otsuse tegemisel, kui ta asus seisukohale, et Kolmas isik on vaatamata korduvatele rikkumistele siiski usaldusväärne ja risk hankelepingu mittekohasele täitmisele on väike või puudub.

22. Eeltoodust tulenevalt on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus jätta Kolmas isik hankemenetlusest kõrvaldamata on põhjendamata ning seega läbipaistmatu ja kontrollimatu (vastuolus RHS § 3 p-iga 1) ning tuleb tunnistada kehtetuks.

23. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus rahuldatakse RHS § 197 lg 1 p-i 5 alusel, kuulub vaidlustusmenetluse kulude jaotamisel kohaldamisele RHS § 198 lg 1.

23.1. Vaidlustaja on esitanud tähtaegselt taotluse lepingulise esindaja kulude hüvitamiseks summas 3243,75 eurot (käibemaksuta), 14 h 25 min õigusteenuse osutamise eest tunnihinnaga 225 eurot käibemaksuta. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et arvestades vaidlustuse mahtu ning keerukuse astet on Vaidlustaja lepingulise esindaja kulud mõnevõrra ülepaisutatud. Vaidlustusasi on lihtne ning selle dokumentide maht ei ole väga suur. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vajalikud ja põhjendatud on Vaidlustaja õigusabikulud 11 tunni ulatuses summas 2475 eurot (käibemaksuta) ja need tuleb Hankijalt välja mõista. Lisaks mõistab vaidlustuskomisjon Hankijalt Vaidlustajale välja tema poolt vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõivu 1280 eurot.

23.2. Hankija ja Kolmanda isiku kulud jäävad nende enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)
Taivo Kivistik